ภาพที่ 15 : แผนที่แสดงที่ตั้งเมืองที่สัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เคลื่อนย้ายสู่ภาคกลางของไทย
ปรับปรุงจาก : Eastern Indochina, 1902. By A. Pavie.

ภาพที่ 16 : แผนที่จากเมืองไล-เดียนเบียนฟู-หลวงพระบาง
ปรับปรุงจาก : Eastern Indochina, 1902. By A. Pavie.

เส้นทางเชื่อมต่อจากแผ่นดินลาวสู่ลุ่มน้ำภาคกลางของสยาม กับการตั้งถิ่นฐาน และการกระจายตัว

เมืองประวัติศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มักเป็นเมืองที่สร้างขึ้นบนเส้นทางการค้า หรือชุมทางการค้า และการคมนาคม จะเห็นว่าเมืองต่างๆ ที่มีพัฒนาการขึ้นมาสู่การเป็นศูนย์กลางอำนาจก็จะมีทำเลที่ตั้งที่สามารถทำการค้าทางทะเล และสามารถควบคุมจัดการทรัพยากรของดินแดนตอนในได้ นอกจากนี้ยังมีเมืองอีกจำนวนไม่น้อยที่พัฒนาขึ้นมาจากการเป็นเมืองผ่านบนเส้นทางการค้า หรือเมืองชุมทางที่เกิดจากจุดตัดกันของเส้นทางการค้าหลายสาย

จากการศึกษาพบว่า การเดินทางเชื่อมต่อกันระหว่างเมืองต่างๆ หากเลือกได้มักเลือกใช้เส้นทางเลียบตามลำน้ำ เนื่องจากเป็นภูมิประเทศที่ไม่ลาดชัน สามารถใช้น้ำในการอุปโภค-บริโภค รวมทั้งหากแม่น้ำไม่มีเกาะแก่งเป็นอุปสรรคก็สามารถใช้เรือเป็นยานพาหนะที่สามารถขนผู้คนและสินค้าที่มีน้ำหนักมากได้

สำหรับการเชื่อมต่อกันของดินแดนลาวและพื้นที่ตอนใน กับดินแดนที่ราบลุ่มภาคกลางของไทยนั้นมีเส้นทางหลากหลายขึ้น ในที่นี้จะพบว่าเมืองสำคัญที่อยู่บนตำแหน่งของชุมทางที่สำคัญ คือ เมืองหลวงพระบาง และเมืองเวียงจัน จึงเป็นเหตุให้เมืองหลวงพระบาง และเมืองเวียงจันรุ่งเรืองขึ้นเป็นศูนย์กลางของราชอาณาจักรล้านช้างได้

เมืองหลวงพระบาง สามารถเชื่อมต่อไปยังดินแดนตอนเหนือของแม่น้ำโขง ทั้งรัฐฉาน สิบสองปันนา และยูนนาน และทางตะวันออกสามารถเชื่อมต่อไปยังเมืองสำคัญต่างๆ เช่น เมืองเดียนเบียนฟู, เมืองพวนเชียงขวาง, หัวพันห้าทั้งหก และเมืองเวียดนาม สำหรับเมืองเวียงจันเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ตอนในที่เชื่อมต่อไปยังเมืองพวน เมืองเชียงขวาง และเมืองต่างๆ ทางด้านตะวันออกของเวียงจัน

กรณีการเคลื่อนย้ายของ ***"กลุ่มไทดำ"*** จากเมืองเดียนฟูและเมืองข้างเคียง ใช้เส้นทางตามแม่น้ำอู และแม่น้ำคานลงมายังเมืองหลวงพระบาง ***"กลุ่มลาวพวน"*** เคลื่อนย้ายจากเมืองเชียงขวางมายังเมืองหลวงพระบาง จากหลวงพระบางใช้เรือหรือเดินทางเท้าไปยังเมืองนาน จากเมืองนานใช้เรือหรือเดินเท้าไปยังเมืองปากลาย ไปเมืองไชยะบุรี ไปเมืองแก่นท้าว จากเมืองแก่นท้าวเดินทางตามแม่น้ำเหืองมายังเมืองเลย และเดินเท้าต่อมายังเมืองด่านซ้าย เมืองหล่มสัก แล้วเดินทางต่อลงมาตามลำน้ำป่าสักผ่านเมืองเพชรบูรณ์ ผ่านเมืองศรีเทพ ผ่านสระบุรี และมาบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยา

สำหรับ ***"ลาวเวียง"*** และ ***"ลาวภูครัง"*** เดินทางจากเวียงจันผ่านมาทางที่ราบสูงภาคอีสาน แล้วมาข้ามเทือกเขาดงพญาไฟลงสู่ที่ราบภาคกลางผ่านมาทางสระบุรี หรือใช้เส้นทางเลียบตามลำน้ำโขงจากเวียงจันขึ้นเหนือมายังเมืองปากลาย แล้วใช้เส้นทางเดียวกันกับเส้นทางจากหลวงพระบางมายังภาคกลาง จะเห็นได้ว่า ***"ลำน้ำป่าสัก"*** เป็นเส้นทางสัญจรหลักมายังลุ่มแม่น้ำภาคกลาง และมี ***"เมืองสระบุรี"*** เป็นเมืองสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นหน้าด่านของการรับเอากลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ก่อนจะมาบรรจบกับลำแม่น้ำเจ้าพระยาอันเป็นสายเลือดหลักของภาคกลางของไทย จึงทำให้เมืองสระบุรีทำหน้าที่เป็นจุดพักก่อนจะจัดส่งชาวลาวไปตั้งถิ่นฐานยังเมืองต่างๆ ตามความเหมาะสม รวมทั้งเป็นพื้นที่ตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งมีการตั้งชาวลาวขึ้นเป็นเจ้าเมืองซึ่งในขณะที่เมืองอื่นๆ นั้นเจ้าเมืองจะเป็นคนไทสยามทั้งสิ้น ยกเว้นเมืองพนัสนิคมที่มีเจ้าเมืองเป็นชาติพันธุ์ลาว

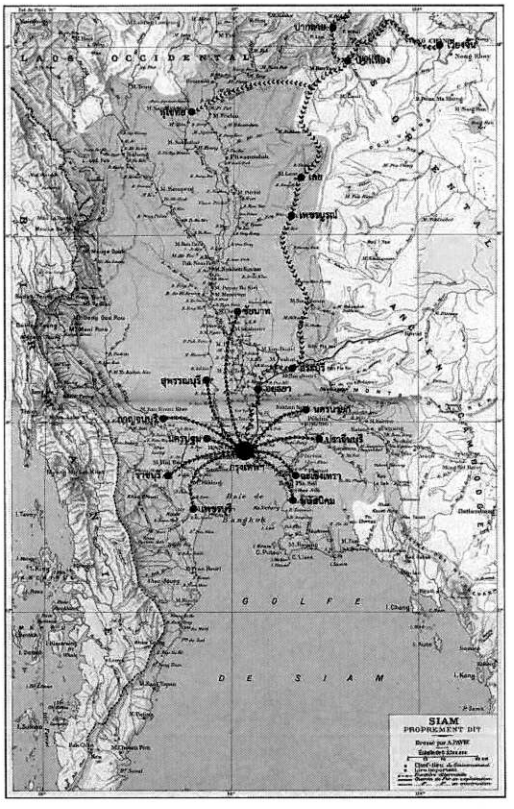

ภาพที่ 17 : แผนที่แสดงเส้นทางที่เชื่อมโยงจากลาวสู่ที่ราบภาคกลางของไทย ผ่านเส้นทางแม่น้ำป่าสักลงมายังภาคกลาง
ปรับปรุงจาก : Eastern Indochina, 1902. By A. Pavie.

สำหรับถิ่นฐานใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวที่กำหนดโดยชนชั้นนำนั้น มีปัจจัยแวดล้อมในการกำหนดดังนี้

- *ถิ่นฐานใหม่มีลักษณะเชื่อมโยงกับถิ่นฐานเดิม*

  สืบเนื่องจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไม่ได้กล่าวถึง สาเหตุแรกเริ่มของการให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำไปตั้งถิ่นฐานที่เพชรบุรี ซึ่งเป็นการเคลื่อนย้ายมาครั้งแรกตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี แต่เป็นที่น่าสนใจว่าในถิ่นฐานเดิมที่เมืองเดียนเบียนฟูมีภูมิประเทศเป็นที่ราบระหว่างหุบเขา และการมายังถิ่นฐานใหม่ที่บ้านเขาย้อยเมืองเพชรบุรีก็มีสภาพแวดล้อมที่มีภูเขาหินปูนที่สูงชันรอบล้อม จึงอาจแสดงถึงความเชื่อมต่อกับบริบทดั้งเดิมของมาตุภูมิก็เป็นได้

- *ถิ่นฐานใหม่เป็นพื้นที่ภายใต้ความรับผิดชอบ และการจัดเก็บประโยชน์ของผู้ที่ได้รับพระราชทานเลกลาว*

สืบเนื่องจากขุนนางและแม่ทัพนายกอง ผู้ที่ทำความดีความชอบในการสงคราม มักจะได้รับพระราชทานครัวและเชลยที่กวาดต้อนมาได้ ให้ไปเป็นแรงงานตอบแทน ไปเป็น ***"เลกสม"*** ของมูลนาย

- *ถิ่นฐานใหม่เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรที่ต้องการของรัฐ*

สืบเนื่องจากรัฐต้องการผลผลิตและของป่า เพื่อนำไปค้าขายแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่นำเข้ามาจากภายนอก จึงมีการกำหนดให้ชาวลาวบางส่วนเป็น ***"เลกลาวกองนอก"*** ให้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเมืองที่มีทรัพยากรประเภทต่างๆ และทำหน้าที่ส่งส่วยให้แก่รัฐ

- *ถิ่นฐานใหม่เป็นพื้นที่ที่ต้องการกำลังพลในการปกป้องพระราชอาณาจักร*

สืบเนื่องจากบางเมืองมีพรมแดนต่อเนื่องกับอาณาจักรอื่นๆ ทำให้มีการกำหนดให้ชาวลาวบางส่วนไปตั้งถิ่นฐานยังเมืองใกล้เคียง เพื่อให้สะดวกในการเกณฑ์กำลังไปกับกองทัพ

เมื่อถูกกำหนดให้มีการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ใดๆ แล้วก็ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ตามปกติ เพราะมีระบบการปกครองชุมชนชาวลาวเป็นลำดับชั้น และมูลนายก็จะได้ประโยชน์จากชุมชนชาวลาวในทางใดทางหนึ่ง เหตุดังกล่าวจึงไม่เปิดโอกาสให้มีการเคลื่อนย้ายพื้นที่ไปหลังจากถูกกำหนดให้ตั้งถิ่นฐานแล้ว ยกเว้นบางกรณีที่อาจจะมีอำนาจต่อรอง หรือเสนอผลประโยชน์แบบใหม่ที่มากกว่าเดิมให้แก่มูลนาย ทำให้ชุมชนชาวลาวที่ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง จำเป็นต้องมีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับระบบนิเวศวิทยา และสภาพแวดล้อมแบบใหม่ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ จนกระทั่งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเริ่มมีอิสระในการเคลื่อนย้ายที่อยู่

การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้ตั้งถิ่นฐาน แต่ทว่าพื้นที่ดังกล่าวไม่เหมาะสมสำหรับการอยู่อาศัยและการดำเนินชีวิต จึงมีการขยายตัวและการแสวงหาที่ทำกินใหม่ของชุมชนชาติพันธุ์ไท-ลาวต่างๆ หากแต่กรณีศึกษาของชุมชนไทดำเมืองเพชรบุรีเป็นกรณีศึกษาที่ชัดเจนที่สุด เนื่องจากกลุ่มไทดำถูกกำหนดให้มีการตั้งถิ่นฐานเฉพาะในเมืองเพชรบุรี และเมื่อมีการกวาดต้อนประชากรกลุ่มใหม่เข้ามา ก็จะให้มาตั้งถิ่นฐานรวมกับกลุ่มเก่าที่เมืองเพชรบุรีเท่านั้น แต่ต่อมามีการขยายตัวและย้ายถิ่นฐานกระจายตัวไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั้งที่ อ.บางเลน จ.นครปฐม, อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี, จ.นครสวรรค์, จ.พิจิตร และอ.บ้านนาป่าหนาด จ.เลย จึงทำให้มีผู้สันนิษฐานว่าชาวไทดำเหล่านี้ต้องการเคลื่อนย้ายกลับไปยังถิ่นฐานเดิมของตนที่เดียนเบียนฟู แต่อย่างไรก็ตาม มูลเหตุหลักอีกประการหนึ่งคือการแสวงหาที่ทำกินใหม่เพื่อการขยายตัวของชุมชนก็เป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจากปรากฏว่ามีการเคลื่อนย้ายลงไปตั้งถิ่นฐานที่ อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์, อ.นาสาร จ.สุราษฎร์ธานี, จ.ชุมพรด้วย

ตารางที่ 2 : แสดงข้อมูลเมือง (จังหวัด) และหมู่บ้าน ที่มีการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวอย่างเข้มข้น

จังหวัด	หมู่บ้าน	กลุ่มชาติพันธุ์
กรุงเทพ	บ.ลาว, บ.บางยี่ขัน	ลาวพวน
กาญจนบุรี	บ.พนมทวน	ลาวพวน
	บ.หลุมรัง, บ.ยางสูง, บ.บ่อพลอย, บ.วังกาบ, บ.เขาคูคี, บ.ตลาดเขต, บ.เบญจพาส, บ.ลำพญา, บ.แหลมทอง, บ.หนองขโมย, บ.ลาดหมอสอ, บ.ห้วยยาง, บ.วังกะโล่, บ.สระจันทร์ทอง, บ.หนองบัวหิ่ง	ไทดำ
ฉะเชิงเทรา	บ.วัดโบสถ์, บ.วัดหลวง	ลาวนครพนม
	บ.เมืองกลาย, บ.เมืองแมด, บ.หนองปรือน้อย, บ.หนองเค็ด, บ.หนองรี, บ.เชียงใต้, บ.หนองยาว, บ.หนองปาตอง, บ.นาเหล่าน้ำ, บ.นาเหล่าบก, บ.จอมศรี, บ.เตาเหล็ก, บ.มหาเจดีย์, บ.ราชฮ้วง, บ.ช่อง, บ.จอมมณี, บ.โพธิ์ใหญ่, บ.ค้อ, บ.แส้ง, บ.ท่าสาร, บ.โคกหัวข้าว, บ.หัวกระสังข์, บ.ท่าเหล่า, บ.เมืองเก่า, บ.แรน, บ.ทุ้ม, บ.หอ, บ.โรง	ลาวพวน
ชัยนาท	บ.หนองมะโมง, บ.เนินขาม, บ.กุดจอก, บ.หนองยาง	ลาวครั่ง
ชุมพร	บ.รอนรวบ	ไทดำ
ชลบุรี	บ.พนัสนิคม	ลาวพวน
	บ.พนัสนิคม	ลาวเวียง
เชียงราย	บ.ป่าสักน้อย, บ.ศรีดอนมูล, บ.ศรีดอนชัย, บ.ป่าก่อย	ลาวพวน
นครนายก	บ.หนองหัวลิงนอก, บ.คลองคล้า, บ.โคกกะชาย, บ.หนองหัวลิงใน, บ.หนองแสง, บ.หินแร่, บ.โพธิ์ศรี, บ.สันป่าตั้ง, บ.มุ่งเข้, บ.เหล่าเดิ่น, บ.ขุมข้าว, บ.กลางโสภา, บ.คลองคล้า, บ.คลองตะเคียน, บ.ท่าแดง, บ.ฝั่งคลอง, บ.ใหม่, บ.เกาะคา, บ.สีเสียด, บ.สะแกขึง, บ.นา, บ.เกาะกาบ, บ.แขมโค้ง, บ.เกาะโพธิ์, บ.เกาะหวาย, บ.ท่าเรือ, บ.ช่องพลี, บ.เขาพระ, บ.สาริกา	ลาวพวน
นครปฐม	บ.หัวถนน, บ.เกาะแรต, บ.ดอนขมิ้น, บ.ดอนยอ, บ.ดอนทอง, บ.บ่อน้ำจืด, บ.ไผ่หูช้าง, บ.ดอนมะกอก, บ.หนองไข่, บ.หนองหมู, บ.แหลมกระเจา, บ.หนองเทียม, บ.สระ, บ.หัวบัวจุก, บ.ไผ่สงคราม, บ.ไผ่คอย, บ.ไผ่ดอกเนื้อ, บ.ไผ่เถื่อน, บ.ไผ่โน, บ.ฟากราง, บ.เกาะเล็ก, บ.ลำพญา, บ.สระกระเทียม, บ.ดอนขนาก, บ.สะแกราย	ไทดำ
นครสวรรค์	บ.เก้าเลี้ยว, บ.ทับตะโก	ไทดำ
น่าน	บ.ฝายมูล, บ.หลับมืนพวน	ลาวพวน
ประจวบคีรีขันธ์	บ. ตาลเจ็ดยอด, บ.หนองประดู่	ไทดำ
ปราจีนบุรี	บ.คลองโสม, บ.หนองแฟม, บ.หนองทุ่งน้อย, บ.หนองสีเสียด, บ.หัวไผ่, บ.ต้นตาล, บ.หนองตานาก, บ.ละเบาไผ่, บ.ปรือหวาย, บ.หนองปรือน้อย, บ.หนองปรือใหญ่, บ.หนองบัวหมู, บ.ชัยมงคล, บ.ดงไค้, บ.ดงกระทงยาม, บ.สระมะนาว, บ.โพนไช, บ.หัวนา, บ.โพนกระเบา, บ.หัวหว้า (โพนตูม), บ.เกาะสมอ (โพนไทร), บ.ดอนสับฟาก, บ.หายโศก (ดอนผักเน่า), บ.หัวชา	ลาวพวน
พะเยา	บ.ห้วยกั้น	ลาวพวน
แพร่	บ.ทุ่งโฮ้ง	ลาวพวน
พิจิตร	บ.หนองหยาน, บ.หลุมปลาไหล, บ.หนองโสน, บ.เนินยาว, บ.ทุ่งโพธิ์, บ.หนองพงษ์, บ.หนองแก, บ.ไตวน, บ.ป่าแดง, บ.เขาหัวล้าน, บ.ห้วงหลบ, บ.เขาทราย, บ.เขาเจ็ดลูก, บ.บางลายเหนือ, บ.บึงนาราง, บ.บางลายใต้, บ.ทับคล้อ, บ.บางมูลนาค	ลาวพวน
	บ.ดอนโก, บ.เสือเหลือง	ไทดำ
พิษณุโลก	อ.วชิรบารมี, อ.เมืองฯ	ไทดำ

เพชรบุรี	บ.ท่ายาง, บ.หนองปลาไหล	ลาวพวน
	บ.ทับคาง, บ.เขาย้อย, บ.ป่าตาล, บ.เขาแร้ง, บ.หนองจิก, บ.หนองกระพร้อ, บ.ท่าช้าง, บ.ท่าลาว, บ.วังตะโก, บ.เวียงคอย, บ.แม่ประจันต์, บ.หนองปรง, บ.เขากระจิว, บ.ดอนทราย, บ.หนองชุมพล, บ.หนองประดู่, บ.หนองกระพร้อ, บ.หนองชอ, บ.หัวเขาจีน, บ.กรวย	ไทดำ
เพชรบูรณ์	บ.หล่มสัก, บ.หล่มเก่า	ลาวหลวงพระบาง
	บ.ดงขุย, บ.สระกรวด, บ.หนองไผ่	ลาวพวน
ราชบุรี	บ.วังมะนาว, ตลาดควาย, บ.ดอนคลัง, บ.โคกตับเป็ด, บ.ดอนคา, บ.บัวงาม, บ.ตากแดด, บ.ดอนพรม, บ.ภูเขาทอง	ไทดำ
	บ.นาหนอง, บ.ดอนแร่, บ.ห้วยไผ่, บ.ดอนตะโก, บ.หินกอง, บ.อ่างทอง, บ.เจดีย์หัก, บ.ไร่, บ.ชาด, บ.ดอนตัน, บ.ห้วย, บ.ดอนกอก, บ.หนองสระ, บ.หนองโป่ง, บ.รางบัว, บ.หนองโพ, บ.บ้านหนองมะตูม, บ.หนองปลาหมอ, บ.บ่อเจ็ก, บ.หัวโป่ง, บ.เขาขลุง, บ.หนองกบ, บ.หลวง, บ.บางกระโด, บ.ดอนกระเบื้อง, บ.นาคอก, บ.หนองโก, บ.อ่างหิน, บ.หนองนกกระเรียน, บ.รางบัว, บ.รางอาว, บ.ชัฏใหญ่, บ.หุ่งกว้าง, บ.นาสมอ, บ.หนองกระเรียน, บ.หนองสีนวล, บ.บ้านโป่ง, บ.หุ่งหลวง, บ.เขาหลักไก่, บ.พุคาย, บ.หนองบัว, บ.หนองปากทาง, บ.บ้านห้วย, บ.ยางโทน, บ.ท่าเคย, บ.นาขุนแสน, บ.ชัฏหนองหมี, บ.นาไร่เดียว, บ.หนองกลางเนิน, บ.หนองขาม, บ.หนองมะค่า, บ.ชัฏป่าหวาย, บ.หุ่งแหลม	ลาวพุงดำ หรือไทยวน
	บ.ลูกแก, บ.เขาแร้ง, บ.บ่อมะกรูด, บ.เก่า, บ.ม้อง, บ.สิงห์, บ.กำแพงเหนือ, บ.เลือก, บ.กำแพงใต้, บ.น้ำหัก, บ.วัดโบสถ์, บ.ดอนกลาง, บ.หนองรี, บ.หนองเต่าดำ, บ.ขนุน, บ.หนองกลางด่าน, บ.เตาเหล็ก, บ.หุบกล่ำ, บ.บางลาน, บ.ดอนทราย, บ.กรับใหญ่, บ.อ้ออีเขียว, บ.หนองประทุน, บ.หนองโรง, บ.รางพลับ, บ.หนองปลาดุก, บ.ปลักแรด, บ.หนองอ้อ, บ.ดอนเสลา, บ.ม้องน้อย, บ.เขาแร้ง, บ.เกาะ, บ.นาสมอ	ลาวเวียง
ลพบุรี	บ.โคกสำโรง, บ.วังกระโดน, บ.เพนียด, บ.สะแกราบ, บ.หินปัก, บ.ทราย, บ.เช่า, บ.กลาง, บ.สว่างอารมณ์, บ.ราษฎร์ธานี, บ.โบสถ, บ.โพนทอง, บ.เชียงงา, บ.หัวเขา, บ.สายห้วยแก้ว, บ.กล้วย, บ.ทราย, บ.มะขามเอน, บ.สำโรง, บ.บางกระพี้, บ.สะเตย, บ.เนินยาว, บ.หนองหอย, บ.โคกกระเทียม, บ.ถนนใหญ่, บ.ถนนแค	ลาวพวน
	บ.หนองเมือง, บ.ธรณี, บ.ห้วยขมิ้น, บ.ห้วยพุคา, บ.เขาพระราม, บ.กกโก	ลาวเวียง
เลย	บ.นาป่าหนาด	ไทดำ
สมุทรปราการ	บ.ปากน้ำ	ลาวนครพนม
สมุทรสาคร	บ.หนองสองห้อง	ไทดำ
สระบุรี	บ.ไก่เซา, บ.กระเบื้อง, บ.ท่าทราย, บ.ท่าเรือ, บ.เสาไห้	ลาวเวียง
	บ.ขอนขวาง, บ.เสาไห้	ลาวพุงดำ หรือไทยวน
	บ.ตาลเดี่ยว, บ.หาดเสี้ยว, บ.ดอนพุด, บ.วิหารแดง, บ.หนองโดน	ลาวพวน
สุโขทัย	บ.คลองมะพลับ, บ.บ้านวังน้ำขาว, บ.หาดเสี้ยว, บ.หาดสูง, บ.ใหม่, บ.ป่าไผ่, บ.แม่ราก	ลาวพวน
สุพรรณบุรี	บ.สระยายโสม, บ.ดอนมะเกลือ, บ.ดอนบ่อ, บ.ดอนไฟไหม้, บ.ยาง, บ.ดอน, บ.อินทร์นาน, บ.โคกสำโรง, บ.คนที, บ.สระ, บ.บางกุ้ง, บ.บางหมัน, บ.ไผ่แปลกแม่, บ.ไผ่ช้างแล่น, บ.ดอนมะนาว, บ.หนองนา, บ.หนองโอ่ง, บ.โข้ง	ไทดำ
	บ.ไผ่เดี่ยว, บ.ท่าตลาด, บ.วัดโบสถ์, บ.ตะลุ่มบ้านหมี่, บ.ดอนขาด, บ.ดอนยอ, บ.สุด, บ.ไผ่ลูกนก, บ.โพธิ์ศรี, บ.โพธิ์ตะควน, บ.หมี่แม่น้ำ, บ.วัดกกม่วง, บ.วัดทุ่งอุทุมพร, บ.ด่านเหนือ, บ.ด่านใต้, บ.ดอนไข่เต่า, บ.เก้าห้อง, บ.หมี่, บ.ลานคา, บ.โคกโพธิ์, บ.สะแกย่างหมู, บ.สะแก, บ.รางบัว, บ.ไผ่เดียว, บ.ท่าตลาด, บ.หนามแดง	ลาวพวน
สุราษฎร์ธานี	บ.นาสาร, บ.สลกดู่	ไทดำ
อยุธยา	บ.ท่างาม, บ.อรัญญิก, บ.กล้วย, บ.ศาลาลอย, บ.คลองท่อ, บ.จำปา, บ.ไผ่หนอง, บ.ต้นโพธิ์	ลาวเวียง
อุทัยธานี	บ.ทัพคล้าย, บ.ทัพหลวง	ลาวพวน
อุตรธานี	บ.เชียง, บ.ผือ	ลาวพวน
อุตรดิตถ์	บ.ท่าปลา, บ.ฟากท่า, บ.งิ้วงาม, บ.ลับแล, บ.มาบปลาเค้า, บ.นาขุม	ลาวพวน

จากข้อมูลในตารางที่นำเสนอข้างต้น จะเห็นว่า การตั้งถิ่นฐานรวมกันเป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มข้นของกลุ่มชาติพันธุ์สูง ส่วนใหญ่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่แถบที่ราบลุ่มภาคกลาง พบการตั้งถิ่นฐานรวมกันของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างเข้มข้นในภูมิภาคอื่นๆ น้อยชุมชน ในที่นี้จึงสันนิษฐานว่า มีมูลเหตุหลักมาจาก 2 ปัจจัยหลัก คือ

ปัจจัยภายนอก อันสืบเนื่องมาจากแนวทางการบริหารราชการแผ่นดิน ที่มองเห็นประชาชนเป็นทรัพยากรแรงงานที่สำคัญของราชอาณาจักร การกวาดต้อนเชลยสงคราม และผู้คนลงมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ภาคกลางจึงเป็นการเพิ่มพูนปัจจัยในการผลิต การให้ตั้งชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์รวมกันจึงเป็นการง่ายที่จะควบคุม กล่าวคือ ทางการมีนโยบายให้ขุนนางลาวปกครองชาวลาวด้วยกันเอง[27] เพราะฉะนั้น การตั้งถิ่นฐานร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์จึงมีประโยชน์ต่อการสื่อสาร และการปกครองเพื่อความสงบเรียบร้อย

สำหรับปัจจัยภายใน จะเห็นว่าการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานด้วยสาเหตุของการถูกกวาดต้อนมาในฐานะของเชลยสงคราม ทำให้กลุ่มชนชาติพันธุ์ต้องจำยอมเคลื่อนย้ายจากดินแดนต้นกำเนิดที่ตนผูกพัน มาตั้งถิ่นฐานยังดินแดนที่ตนไม่คุ้นชินกับบริบทแวดล้อมใหม่ การตั้งถิ่นฐานรวมกันเป็นหมู่บ้านของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ยังเป็นการช่วยสร้างความอบอุ่นใจในการดำเนินชีวิตท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นชิน รวมไปถึงยังเป็นการรวมตัวกันขึ้นเพื่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ ทั้งภาษาพูด พิธีกรรมในการดำเนินชีวิต ดังปรากฏวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ และมีความเข้มแข็งอย่างยิ่งในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหลาย ทั้งกลุ่มไทดำ ลาวพวน เป็นต้น

นอกจากนี้ สาเหตุของการที่มีการตั้งถิ่นฐานร่วมกันเป็นชุมชนชาติพันธุ์ที่มีความเข้มข้นในภาคอื่นๆ น้อย อาจมีสาเหตุมาจาก การกวาดต้อนผู้คนลงมาตั้งถิ่นฐานนั้นได้มุ่งมาสู่พื้นที่ภาคกลางโดยตรง จึงทำให้ปรากฏความเข้มข้นของการตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคกลางมาก แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาประวัติศาสตร์ในชั้นหลังที่เกิดเหตุการณ์ระส่ำระสายในประเทศเพื่อนบ้านอันเป็นเหตุให้มีการอพยพย้ายถิ่นด้วยความสมัครใจเข้ามายังพื้นที่ประเทศไทยบ้าง แต่เมื่อมีการตั้งถิ่นฐานในภูมิภาคอื่นๆ โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคอีสานซึ่งมีประชากรหลักของพื้นที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวเช่นเดียวกัน ในการนี้จึงอาจเป็นเหตุให้มีการตั้งถิ่นฐานแทรกตัวอยู่กับชุมชนดั้งเดิม ทำให้เกิดชุมชนการตั้งถิ่นฐานรวมตัวกันของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้มข้นจำนวนน้อยกว่าที่พบในภาคกลาง

ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของชุมชนชาติพันธุ์ไท-ลาว ในลุ่มน้ำภาคกลาง

ชุมชนชนชาติพันธุ์ไท-ลาวที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ต่างๆ ในลุ่มน้ำภาคกลาง อันได้แก่ ชุมชนไทดำหรือลาวโซ่ง, ชุมชนลาวพวน, ชุมชนลาวครั่ง, ชุมชนลาวเวียง ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวที่ถูกกวาดต้อนมานี้จะถูกจัดแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ[28]

ส่วนที่ 1 จัดเป็น ***"เลกสม"*** ของมูลนายที่พระราชทานให้แก่แม่ทัพนายกองที่มีความดีความชอบ บางส่วนแบ่งเป็น ***"เลกพระโยมสงฆ์"*** พระราชทานแก่วัดหลวงให้เป็นผู้ดูแล และเป็นแรงงานในวัด

ส่วนที่ 2 คือ พระราชทานไปยังเมืองต่างๆ จัดเป็น ***"ไพร่หลวง"*** หรือ ***"เลกหลวง"*** ซึ่งแบ่งออกเป็นกองๆ เรียก "กองลาว" โดยแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ ***"เลกลาวคงเมือง"*** หมายถึง กองลาวที่ประจำการเป็นกำลังอยู่ตามเมือง โดยจะต้องเข้ามาทำงานให้เมืองนั้นๆ ปีละ 4 เดือน ***"เลกลาวเข้าเดือน"*** หมายถึง กองลาวที่มีสังกัดเป็นไพร่หลวง โดยรัฐเรียกเกณฑ์มาทำงานให้เดือนเว้นเดือน โดยทำงานในเมืองที่ตนอาศัย หรือถูกเรียกเข้ามาทำงานในเมืองหลวง ***"เลกลาวกองด่าน"*** ทำหน้าที่เป็นกองลาดตระเวนตรวจตราเขตแดนระหว่างเมือง และระหว่างพระราชอาณาจักร และ ***"เลกลาวกองนอก"*** เป็นชาวลาวที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเมืองต่างๆ และทำหน้าที่ส่งส่วยให้แก่รัฐ ซึ่งกลุ่มเลกลาวกองนอกเหล่านี้ที่เป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจของภาคกลางในอดีต

สำหรับเลกลาวกองนอก แบ่งออกเป็น ***"เลกลาวกองโค"*** คือ ชาวลาวที่เมืองสระบุรีและราชบุรีที่ทำหน้าที่จัดหาโคสำหรับใช้ในราชการ รวมทั้งจัดหาหนังโคมาใช้สำหรับทำกลองในพระราชพิธี ***"เลกลาวกองช้าง"*** คือ ชาวลาวที่เมืองราชบุรีและลพบุรี มีหน้าที่จัดหาช้างสำหรับใช้ในราชการ ***"เลกลาวกองนา"*** เป็นชาวลาวที่มีหน้าที่ทำนาสังกัดกรมมหาดไทยตามหัวเมืองและกรุงเทพฯ ***"เลกลาวกองส่วย"*** ชาวลาวที่ทำหน้าที่ส่งส่วยให้แก่รัฐเป็นรายปี กระจายตัวตามหัวเมืองต่างๆ สำหรับข้าวของที่ต้องส่งส่วยให้แก่รัฐ ได้แก่ ผลเร่ว[29] น้ำรัก กระวาน[30] เสาไม้ ทอง ดีบุก กระเบื้อง ไม้ฝาง[31]

ชุมชนชาวลาวในแต่ละเมือง ถูกจัดแบ่งหน้าที่ในการจัดหาส่วยเพื่อส่งแก่รัฐที่แตกต่างกันตามแต่ละท้องที่ บนเงื่อนไขของทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องที่จะเอื้ออำนวย กล่าวคือ เลกลาวกองส่วยที่ตั้งชุมชนใน ***"สุพรรณบุรี"*** ส่วยน้ำรัก กระวาน ดีบุก และเร่ว, เลกลาวกองส่วย ***"สระบุรี"*** ส่วยเร่ว, เลกลาวกองส่วย ***"ราชบุรี"*** ส่วยไม้ฝาง และเสาไม้, เลกลาวกองส่วย ***"นครนายก"*** ส่วยเร่ว, เลกลาวกองส่วย ***"ฉะเชิงเทรา"*** ส่วยเร่ว และทองคำ, เลกลาวกองส่วย ***"เพชรบุรี"*** ส่วยดีบุก และเสาไม้, เลกลาวกองส่วย ***"กรุงเก่า (อยุธยา)"***

ส่วยกระเบื้อง, เลกลาวกองส่วย ***"นครชัยศรี (นครปฐม)"*** ส่วยเร่ว, เลกลาวกองส่วย ***"กาญจนบุรี"*** ส่วยดีบุก ฝาง ทองคำ และเสาไม้, เลกลาวกองส่วย ***"พนมสารคาม"*** ส่วยทองคำ

ดังจะเห็นได้ว่า ชุมชนลาวที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองที่มีภูมิประเทศเป็นภูเขาซึ่งเป็นป่าไม้และแหล่งแร่ธาตุ จะถูกเกณฑ์ให้ส่งส่วยเป็นของป่า เช่น เสาไม้เพื่อนำมาใช้สร้างวัดวาอาราม และอาคารเฉพาะกิจ เช่น พระเมรุ เป็นต้น สำหรับไม้ฝางใช้เป็นเครื่องยาเป็นสินค้าออกที่สำคัญ สำหรับดีบุกและทองคำเป็นแร่ธาตุที่มีค่า และมีบางพื้นที่ที่ถูกเกณฑ์ส่วยที่ไม่พบการเกณฑ์ในท้องที่อื่น เช่น สุพรรณบุรี ที่ให้ส่งส่วยเป็นน้ำรักที่เป็นยางของต้นรักซึ่งเป็นไม้ยืนต้นในป่าเบญจพรรณ อยุธยาให้ส่งส่วยเป็นกระเบื้องซึ่งเป็นวัสดุก่อสร้างที่สำคัญต่อการสร้างอาคารศาสนสถาน ซึ่งอยุธยามีแหล่งดินเหนียวที่มีคุณภาพสูงต่อการผลิตอิฐและกระเบื้อง ส่วนเร่วซึ่งเป็นต้นไม้ตระกูลเดียวกับขิงที่ขึ้นทั่วไป ส่วนชุมชนชาวลาวในภาคกลางจะทำกสิกรรมปลูกข้าวเป็นหลัก

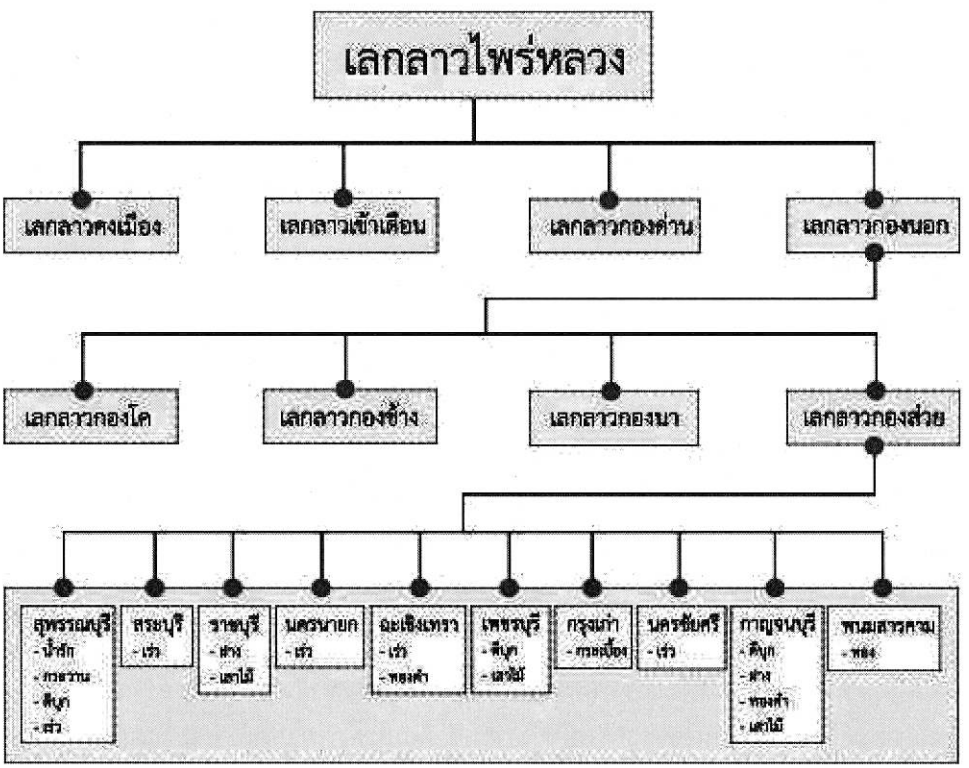

ภาพที่ 19 : แผนภูมิแสดงแผนผังโครงสร้างการจัดระบบสังคม และหน้าที่ในชุมชนลาวสมัยตันรัตนโกสินทร์ ปรับปรุงจาก : บังอร ปิยะพันธุ์. **ประวัติศาสตร์ของชุมชนชาวลาวในหัวเมืองชั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.** กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2529. หน้า 128-147.

สรุป

จากการศึกษาเรื่อง ***"ภูมิหลังการตั้งถิ่นฐานกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว และการเคลื่อนย้ายสู่ประเทศไทย"*** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในชุดโครงการวิจัยศาสตราจารย์วิจัยดีเด่น ศาสตราจารย์อรศิริ ปาณินท์ หัวข้อ ***"การศึกษาแบบองค์รวมของการปรับตัวในบริบทใหญ่ที่แตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของประเทศไทย (Holistic Study for the Adaptability in the Different Context of Tai-Lao Ethnic in the Central Region Basin of Thailand)"***

ซึ่งการศึกษานี้ได้ศึกษาข้อมูลเอกสารด้านประวัติศาสตร์ร่วมกับการศึกษาภาคสนามเพื่อศึกษาข้อมูลในประเด็นด้านภูมิศาสตร์ พบว่า กระบวนการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวมาสู่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทยในประวัติศาสตร์นั้น มิได้เป็นไปด้วยความยินยอมพร้อมใจ หากแต่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสงครามขยายอำนาจของสยาม ทั้งในประเด็นที่ไม่ต้องการให้ศูนย์กลางอำนาจเดิมตั้งตัวขึ้นได้แล้วกลับมาท้าทายอำนาจจากส่วนกลาง ดังเช่นกรณีของเมืองเวียงจัน และไม่ต้องการให้เป็นฐานกำลังทางทหารและแรงงานให้อาณาจักรขั้วตรงข้าม ดังกรณีของการกวาดต้อนชาวลาวพวนจากเชียงขวาง และชาวไทดำจากเดียนเบียนฟู สำหรับการผลิตผลทางการเกษตรและการผลิตต่างๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากมีการตั้งถิ่นฐานในลุ่มแม่น้ำภาคกลาง เป็นผลพลอยได้ที่สำคัญที่ส่งผลต่อระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างมาก

นอกจากนี้ยังพบว่า การตั้งถิ่นฐานร่วมกันเป็นชุมชนที่มีความเข้มข้นทางชาติพันธุ์สูงของกลุ่ม ไทดำ ไทยวน ลาวพวน ลาวเวียง ลาวครั่ง ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง ในช่วงต้นเกิดจากการกำหนดพื้นที่สำหรับการตั้งถิ่นฐานโดยมูลนาย กลุ่มชาติพันธุ์ที่เคลื่อนย้ายมาไม่มีโอกาสเลือกพื้นที่เพื่อตั้งถิ่นฐานได้เอง จากการศึกษาภาคสนามพบว่า ถิ่นฐานดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ในประเทศลาวและเวียดนามนั้นมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และระบบนิเวศวิทยาที่แตกต่างจากถิ่นฐานใหม่โดยสิ้นเชิง ทำให้เมื่อเข้ามาตั้งถิ่นฐานยังแผ่นดินที่ไม่คุ้นเคยจึงต้องมีการปรับตัวในระบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ หากแต่การมาตั้งถิ่นฐานยังพื้นที่ไม่คุ้นเคยกลับทำให้เกิดความแน่นแฟ้นของความสัมพันธ์กันในชุมชน และกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน จนเกิดเป็นเครือข่ายในการธำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี และภาษาที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวยังลุ่มน้ำภาคกลางของไทยทำให้มีการปรับตัวของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมครั้งใหญ่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งส่งอิทธิพลเป็นรากฐานต่อเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน แต่ ณ วันนี้ กระแสของการเปลี่ยนแปลงที่อิงอาศัยกับเทคโนโลยีและทุนนิยม ที่แทรกตัวเข้าไปยังทุกหัวระแหงในปัจจุบัน ได้เป็นปัจจัยแวดล้อมใหม่ที่ทำให้ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวในภาคกลางต้องเกิดการปรับกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง

เชิงอรรถ

[1] ทุนวิจัยศาสตราจารย์วิจัยดีเด่น ประจำปี 2552. โดยศาสตราจารย์ เกียรติคุณ อรศิริ ปาณินท์ สนับสนุนทุนวิจัยในลักษณะความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

[2] F.M. Lebar et al. Ethnic Gorups of Mainland Southeast Asia, 1964. ศิริพร ณ ถลาง. **ชนชาติไทในนิทาน แลลอดแว่นคติชน และวรรณกรรมพื้นบ้าน** (กรุงเทพฯ : มติชน, 2545), หน้า 3-7.

[3] ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม และสุจิตต์ วงศ์เทศ. **ไทยน้อย ไทยใหญ่ ไทยสยาม** (กรุงเทพฯ : มติชน, 2534), หน้า 4-5.

[4] กมชนเผ่า. **บันดาชนเผ่าใน สปป. ลาว** (The Ethnic Groups in Lao P.D.R.) (เวียงจัน : โรงพิมมันทาตุลาด, 2008)

[5] Accessed 25 มีนาคม 2553. Available from http://www.joshuaproject.net/countries.php?rog3=LA.

[6] แปลเก็บความจาก กมชนเผ่า. **บันดาชนเผ่าใน สปป. ลาว** (The Ethnic Groups in Lao P.D.R.) (เวียงจัน : โรงพิมมันทาตุลาด, 2008), หน้า ด.

[7] แปลเก็บความจาก กมชนเผ่า. เรื่องเดียวกัน, หน้า ย.

[8] แนวคิดดังกล่าวอาจมีผลมาจากแนวคิดทางสังคมนิยมที่จะให้โครงสร้างทางสังคมมีความเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งกลุ่มในลักษณะที่มีความเหลื่อมล้ำกัน จึงส่งผลให้มีนโยบายในการให้ความเสมอภาคของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์อย่างเท่าเทียมกัน ดังที่กล่าวว่า *"...คำแนะนำของประธานไกสอน พมวิหาน ที่ว่าไม่ให้เรียกสามชนชาติ และก็ไม่ให้เรียกสามชนเผ่าใหญ่ คือ ลาวลุ่ม ลาวเทิง และลาวสูง ให้เรียกว่าชาดลาวอันเดียว แต่ประกอบด้วยหลายชนเผ่า หมายถึงทุกๆ ชนเผ่าที่อยู่ในวงษ์คณาญาติแห่งชาติลาวใครๆ ก็คือชนเผ่าเหมือนกัน ต่างกันแต่ว่าชนเผ่าที่มีจำนวนพลเมืองน้อย หรือชนเผ่าที่มีจำนวนพลเมืองมากเท่านั้น"* กมชนเผ่า. **บันดาชนเผ่าใน สปป.ลาว (The Ethnic Groups in Lao P.D.R.)** (เวียงจัน : โรงพิมมันทาตุลาด, 2008), หน้า น.

[9] กมชนเผ่า. **บันดาชนเผ่าใน สปป.ลาว (The Ethnic Groups in Lao P.D.R.)** (เวียงจัน : โรงพิมมันทาตุลาด, 2008), หน้า ต-ถ.

[10] เป็นการแบ่งกลุ่มตามคณะค้นคว้าสังคมลาว กรมชนเผ่าที่กล่าวไว้ใน กมชนเผ่า. **บันดาชนเผ่าใน สปป. ลาว (The Ethnic Groups in Lao P.D.R.)** (เวียงจัน : โรงพิมมันทาตุลาด, 2008), หน้า ด.

[11] การจำแนกกลุ่มตระกูลภาษาโดยกำหนดเป็น ***"กลุ่มตระกูลภาษาลาว-ไต (Lao-Tai Language Family)"*** นั้นคงเป็นผลมาจากแนวความคิดเรื่องชาตินิยมลาวที่กำลังเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างชาติลาวในปัจจุบัน ดังจะเห็นว่าได้ปฏิเสธการเรียกชื่อกลุ่มตระกูลภาษาตามระบบสากลซึ่งเรียกว่า ***"ตระกูลภาษาไท-กะได (Tai-Kadai Language Family)"*** แต่อันที่จริงแล้ว แนวความคิดเรื่องการสร้าง ***"ความเป็นลาว (Laoness)"*** ด้วยการสร้าง ***"อัตลักษณ์ลาว (Lao Identity)"*** เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยการขยายอำนาจของฝรั่งเศสในอินโดจีน ภายใต้แผนปฏิบัติการชื่อ "โครงการปฏิรูปลาวเพื่อฟื้นฟูชาติ" โดยมีเป้าหมายหลัก 2 ประการ คือ การต้องการสร้างอัตลักษณ์ลาว แต่ไม่ใช่เพื่อลาวเอง หากแต่ต้องการรวมลาวเข้าในสหพันธ์อินโดจีน และเป้าหมายที่สอง คือ การต่อต้านลัทธิไทยเป็นใหญ่ (Pan-Thai) ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดูเพิ่มเติมใน บัวไข เพ็งพระจันทร์, "การฟื้นฟูคัมภีร์ใบลานลาวในยุคอาณานิคมฝรั่งเศส," **วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง** ปีที่ 4, ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2551.

[12] ตามการจำแนกของคณะค้นคว้าสังคมลาว กรมชนเผ่า

[13] ตามการจำแนกกลุ่มตระกูลภาษาแบบสากล

[14] Chazee Laurent. **The People of Lao : Rural and Ethnic Diversities** (Bangkok : White Lotus. 1999), p. 2.

[15] สรุปข้อมูลจากกรมชนเผ่า สำนักงานศูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติ เมืองเวียงจัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

[16] **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับฉบับจักรพรรดิพงศ์ (จาด)** (พระนคร : คลังวิทยา, 2507), หน้า 507-508.

[17] เรื่องเดียวกัน, หน้า 512.

[18] ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จกรมพระยา. **ไทยรบพม่า** (พระนคร : คลังวิทยา, 2514), หน้า 235-237.

[19] **"จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 4 และเลขที่ 4/ก. เรื่องปราบกบฏเมืองเวียงจัน"**, จ.ศ. 1189 (พ.ศ. 2370). หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร.

[20] **"จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 4/ข. เรื่องปราบกบฏเมืองเวียงจัน"**, จ.ศ. 1189 (พ.ศ. 2370). หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร.

[21] **"จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 53. เรื่องเบี้ยหวัดนายกอง ปลัดกองลาว"**, จ.ศ. 1197 (พ.ศ. 2378) หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร.

[22] ดังพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในประเด็นเรื่องการกวาดต้อนครัวลาวพวน ความว่า *"เมืองพวนเป็นเมืองใหญ่กว่าเมืองหัวพันทั้งหก อ้ายญวนมาจัดแจงแต่งตั้งบ้านเมืองผูกพันเอาเป็นสนิท มีกองทัพอ้ายญวนมารักษาบ้านเมืองอยู่ อ้ายญวนหมายจะเอาเมืองพวนเป็นเมืองหน้าด่านทางเสบียงอาหาร..."* จาก **"จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 1. ร่างตราเจ้าพระยาจักรีตอบเรื่องส่งครัวเมืองพวน เมืองเวียงจัน"**, จ.ศ. 1199 (พ.ศ. 2380) หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร.

[23] ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร. หน้า 32.

[24] มีการศึกษาค้นคว้าถึงปฏิสัมพันธ์ของมิติด้านต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพรมแดนและชาติพันธุ์ที่น่าสนใจ ดูเพิ่มเติมใน Frederick Barth. **Ethnic Groups and Boundaries : The Social Organization of Cultural Difference. Boston** : Little Brown. 1969.

[25] ควอริช เวลส์ (แต่ง), กาญจนา สมเกียรติกุล และยุพา ชมจันทร์ (แปล). **การปกครองและการบริหารของไทยสมัยโบราณ.** กรุงเทพฯ : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2519. หน้า 98.

[26] **"จดหมายเหตุรัชกาลที่ 1. เลขที่ 7ก. สำเนาศุภอักษรเมืองเวียงจันเกี่ยวกับข้อราชการเมืองเวียงจัน", จ.ศ. 1144 (พ.ศ. 2325),"** หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. และ **"จดหมายเหตุรัชกาลที่ 1. เลขที่ 2. พระราชสาส์นถึงญวนว่าด้วยการทัพเมืองเวียงจัน จ.ศ. 1156 (พ.ศ. 2337),"** หอจดหมายเหตุแห่งชาติ,

[27] บังอร ปิยะพันธุ์. **ประวัติศาสตร์ของชุมชนชาวลาวในหัวเมืองชั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น** (กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2529), หน้า 104.

[28] ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน บังอร ปิยะพันธุ์. **อ้างแล้ว.** หน้า 128-147.

[29] **"เร่ว"** ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Amomum xanthioides Wall.* ชื่อสามัญ : Bustard cardamom, Tavoy cardamom. วงศ์ : Zingiberaceae. ชื่อภาษาถิ่น : หมากแหน่ง (สระบุรี) หมากเนิง (อีสาน) มะอี้ หมากอี้ มะหมากอี้ (เชียงใหม่) หน่อเนง (ชัยภูมิ). เป็นพืชล้มลุก มีเหง้าในดิน เป็นพืชสกุลเดียวกับกระวาน ข่า ขิง ใบมีลักษณะยาวเรียวแหลมและห้อยโค้งลง ก้านใบมีขนาดสั้น ออกดอกเป็นช่อจากยอดที่แทงขึ้นมาจากเหง้า ดอกมีสีขาวก้านช่อดอกสั้น ผลมีขนสีแดงปกคลุมเมล็ดมีสีน้ำตาล เร่วมีหลายชนิด เช่น เร่วหอม เร่วช้าง เร่วกอ ซึ่งเร่วเหล่านี้มีลักษณะต้นแตกต่างกันไป

[30] **"กระวาน"** ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Amomum krervanh* Pierre ชื่อสามัญ : Siam Cardamom, Best Cardamom, Clustered Cardamom, Camphor Seed วงศ์ : Zingiberaceae เป็นไม้ล้มลุก มีเหง้า สูงประมาณ 2 เมตร กาบใบหุ้มซ้อนกันทำให้ดูคล้ายลำต้น ใบเดี่ยวแคบยาว รูปขอบขนาน ยาว 15-25 ซม. ปลายใบแหลม ช่อดอกออกจากเหง้าชูขึ้นมาเหนือพื้นดิน รูปทรงกระบอก ยาว 6-15 ซม. ก้านช่อดอกยาว 5-15 ซม. ใบประดับสีเหลืองนวล มีขนคายเรียงซ้อนสลับกันตลอดช่อ ในซอกใบประดับมีดอก 1-3 ดอก ปลายกลีบเลี้ยงมี 3 หยัก กลีบดอกสีเหลือง เป็นหลอดแคบ เกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์แปรสภาพเป็นกลีบขนาดใหญ่ สีขาว มีแถบสีเหลืองตรงกลาง ผลค่อนข้างกลม สีนวลมี 3 พู ผลอ่อนมีขนและจะร่วงไปเมื่อแก่ ผลแก่จะแตกมีเมล็ดขนาดเล็กจำนวนมาก เมล็ดอ่อนสีขาวมีเยื่อหุ้มเมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีดำ ทั้งผลและเมล็ดมีกลิ่นหอม

[31] **"ฝาง"** ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Caesalpinia sappan* L. ชื่อวงศ์ : Leguminosae-Caesalpinioideae ชื่อภาษาถิ่น : ง้าย (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี), ฝางส้ม (กาญจนบุรี), หนามโค้ง (แพร่), ฝางเสน (กรุงเทพฯ) เป็นไม้ต้นขนาดเล็กหรือไม้พุ่มรอเลื้อย สูง 8-10 ม. มีหนามแข็งๆ ทั่วทั้งลำต้น ผลัดใบแต่ผลิใบไว จะแตกกิ่งแขนงชิดพื้นดิน เลื้อยพาดเกาะไม้อื่นไปได้ถึง 10 ม. เปลือกนอกสีเทาออกเหลือง มีปมใหญ่ขนาดปลายนิ้วชี้ทั่วทั้งเถา ส่วนปลายกิ่งจะมีหนามแหลมสีดำ ถ้าปมหนามหลุดจะเป็นรอยแผลเป็น

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาต่างประเทศ และภาษาลาว

Chazee Laurent. **The People of Lao : Rural and Ethnic Diversities.** Bangkok : White Lotus, 1999, p. 2.

F.M. Lebar et al. **Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia.** 1964.

Frederik Barth. **Ethnic Groups and Boundaries : The Social Organization of Cultural Difference.** Boston : Little Brown, 1969.

Schliesinger Joachm. **Ethnic Groups of Lao : Profile of Austro-Thai-Speaking Peoples, Volume 3.** Bangkok : White Lotus, 2003.

Swiss National Centre of Competence in Research (NCCR). **ปื้มแผนที่เกี่ยวกับเสดถะกิด-สังคมของ สปป ลาว : การวิเคาะพื้นถานด้านผนกานสำหลวดพนละเมือง และที่ยู่อาใสในปี 2005.** เวียงจัน : กะซวงถะแหลงข่าว-วัดทะนะทำ, 2008.

กมชนเผ่า. **บันดาชนเผ่าใน สปป. ลาว (The Ethnic Groups in Lao P.D.R.).** เวียงจัน : โรงพิมมันทาตุลาด, 2008.

กรานท์ เอแวนส์. **ปะหวัดสาดโดยหย้อของปะเทดลาว เมืองอยู่ใจกางแห่นดินใหญ่อาซีอาคะเน.** เชียงใหม่ : Silkworm, 2006.

บุนมี เทบสีเมือง. **ความเป็นมาของชนชาดลาว เล่ม 1 กานตั้งถิ่นถาน และการส้างตั้งอานาจัก.** เวียงจัน : โรงพิมสึกสา, 2006.

สะถาบันวิทะยาสาดสังคมแห่งชาด. **ซอกรู้ชนเผ่าในลาว.** นะคอนหลวงเวียงจัน : สะถาบันวิทะยาสาดสังคมแห่งชาด, 2009.

หุมพัน รัดตะนะวง. **ชาดลาว และวัดทะนะทัมลาว.** เวียงจัน : สำนักพิม และจำหน่ายปื้มแห่งลัด กะซวงกะแหลงข่าวและวัดทะนะทัม แห่ง สปป. ลาว, 2008.

เอกสารชั้นต้นภาษาไทยยังไม่ได้ตีพิมพ์

"จดหมายเหตุรัชกาลที่ 1. เลขที่ 7ก. สำเนาศุภอักษรเมืองเวียงจันเกี่ยวกับข้อราชการเมืองเวียงจัน จ.ศ. 1144 (พ.ศ. 2325)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. และ **"จดหมายเหตุรัชกาลที่ 1. เลขที่ 2. พระราชสาส์นถึงญวนว่าด้วยการทัพเมืองเวียงจัน จ.ศ. 1156 (พ.ศ. 2337)."** หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.

"จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 4 และเลขที่ 4/ก. เรื่องปราบกบฏเมืองเวียงจัน จ.ศ. 1189 (พ.ศ. 2370)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.

"จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 4/ข. เรื่องปราบกบฏเมืองเวียงจัน จ.ศ. 1189 (พ.ศ. 2370)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.

"จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 53. เรื่องเบี้ยหวัดนายกอง ปลัดกองลาว จ.ศ. 1197 (พ.ศ. 2378)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.

เอกสารภาษาไทย

กรวรรณ ชีวสันต์ และธิตินัดดา จินาจันทร์. **ความสัมพันธ์ระหว่างล้านนา-ล้านช้าง การศึกษาเปรียบเทียบประเพณี 12 เดือน**. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

ควอริช เวลส์, แต่ง, กาญจนา สมเกียรติกุล และยุพา ชมจันทร์, แปล, **การปกครองและการบริหารของไทยสมัยโบราณ**. กรุงเทพฯ : โครงการตำราสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์, 2519, หน้า 98.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จกรมพระยา. **ไทยรบพม่า**. พระนคร : คลังวิทยา, 2514, หน้า 235-237.

ทรงยศ วีระทวีมาศ. "เรือนพักอาศัยกลุ่มชาติพันธุ์ไทในอีสาน." **ในรายงานความก้าวหน้ารอบปีที่ 1 โครงการภูมิปัญญา พัฒนาการ และความสัมพันธุ์ระหว่างกันของเรือนพื้นถิ่นไทย-ไท : คุณลักษณะของสถาปัตยกรรมสิ่งแวดล้อมในเรือนพื้นถิ่น**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2536.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, หน้า 32.

ธาดา สุทธิธรรม. **รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบแผนผังชุมชนอีสานสายวัฒนธรรมไท**. ขอนแก่น : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.

ธิดิ เฮงรัศมี และคณะ. **รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบบ้านพักอาศัยในชนบทอีสานแถบลุ่มน้ำชี**. ขอนแก่น : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2535.

นพดล ตั้งสกุล. *"การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของอาคารพักอาศัยและปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้อง กรณีศึกษาบ้านเขวา อ.มัญจาคีรี จ.ขอนแก่น."* **วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ขอนแก่น : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545, หน้า 29-37.

บังอร ปิยะพันธุ์. **ประวัติศาสตร์ของชุมชนชาวลาวในหัวเมืองชั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น**. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2529.

บังอร ปิยะพันธุ์. **ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) กับ ฉบับจักรพรรดิพงศ์ (จาด). พระนคร : คลังวิทยา, 2507, หน้า 512.

ยศ สันตสมบัติ. **อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ : การเมืองวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทย 1**. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2551.

โยชิยูกิ มาชูฮารา. "ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของราชอาณาจักรลาวล้านช้างสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 14-17." **"รัฐการค้าภายในภาคพื้นทวีป" ไปสู่ "รัฐกึ่งเมืองท่า."** กรุงเทพฯ : มติชน, 2546.

รัตนา จันทร์เทาว์. *"ประวัติความเป็นมา และวัฒนธรรมภาษาในการตั้งชื่อของไทแมน."* **วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง**. ปีที่ 1, ฉบับที่ 3, กันยายน-ธันวาคม 2548.

วิชิต บุญครอง และไพโรจน์ เพชรสังหาร. *"เฮือนอีสาน."* **สถาปัตยกรรมอีสาน**. กรุงเทพฯ : เมฆาเพลส, 2530, หน้า 59-77.

วิโรฒ ศรีสุโร. *"เรือนไทยในภาคอีสาน."* **เรือนไทย**. กรุงเทพฯ : ฉลองรัต, 2536, หน้า 119-156.

ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม และสุจิตต์ วงศ์เทศ. **ไทยน้อย ไทยใหญ่ ไทยสยาม**. กรุงเทพฯ : มติชน, 2534, หน้า 4-5.

ศิริพร ณ ถลาง. **ชนชาติไทในนิทาน แลลอดแว่น คติชน และวรรณกรรมพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ : มติชน, 2545, หน้า 3-7.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. **อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ : การเมืองวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทย 2**. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2551.

สมชาย นิลอาธิ. *"เรือนอีสานและประเพณีการอยู่อาศัย."* **สถาปัตยกรรมอีสาน**. กรุงเทพฯ : เมฆาเพลส, 2530, หน้า 137-140.

สมชาย นิลอาธิ. "การสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของเรือนอีสาน : กรณีศึกษาบ้านหนองขาม จังหวัดกาฬสินธุ์." วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.

สุวิทย์ จิระมณี. **ศิลปสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสานในวัฒนธรรมไทย-ลาว**. ชลบุรี : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545.

สุวิทย์ ธีรศาสวัต และณรงค์ อุปัญญ์. *"ครอบครัวกับการเปลี่ยนแปลง : กรณีชาติพันธุ์ผู้ไทย."* **วัฒนธรรมกับการพัฒนาทางเลือกของสังคมไทย เล่มที่ 2 ชนเผ่าอีสาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2551.

ภาคผนวกที่ 1

ตารางแสดงกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐาน ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ปรับปรุงจาก : ฐานข้อมูล Joshua Project : A ministry of the U.S. Center for World Mission
เข้าถึงโดยตรงที่ : http://www.joshuaproject.net/countries.php?rog3=LA.

ลำดับที่	กลุ่มชาติพันธุ์	จำนวนประชากร	ศาสนาหลัก	ภาษาหลัก
1.	Aheu Luang	2,100	ศาสนาพุทธ	Aheu
2.	Akeu	2,700	ศาสนาชนเผ่า	Biyo
3.	Akha, Botche	600	ศาสนาชนเผ่า	Akha
4.	Akha, Chapo	500	ศาสนาชนเผ่า	Akha
5.	Akha, Eupa	800	ศาสนาชนเผ่า	Akha
6.	Akha, Kophe	1,300	ศาสนาชนเผ่า	Akha
7.	Akha, Kopien	600	ศาสนาชนเผ่า	Akha
8.	Akha, Luma	3,100	ศาสนาชนเผ่า	Akha
9.	Akha, Lylo	1,900	ศาสนาชนเผ่า	Akha
10.	Akha, Nuqui	8,800	ศาสนาชนเผ่า	Akha
11.	Akha, Nutchi	5,700	ศาสนาชนเผ่า	Akha
12.	Akha, Oma	1,900	ศาสนาชนเผ่า	Akha
13.	Akha, Pouly	57,000	ศาสนาชนเผ่า	Akha
14.	Akha, Tchitcho	1,200	ศาสนาชนเผ่า	Akha
15.	Alak	4,800	ศาสนาชนเผ่า	Alak
16.	Alu	6,200	ศาสนาชนเผ่า	Nisu, Eastern
17.	Arem	700	ศาสนาชนเผ่า	Arem
18.	Bit	2,700	ศาสนาชนเผ่า	Bit
19.	Bo	3,500	ศาสนาชนเผ่า	Bo
20.	Brao	23,000	ศาสนาชนเผ่า	Lave
21.	Bru, Eastern	51,000	ศาสนาชนเผ่า	Bru, Eastern
22.	Burmese, Myen	500	ศาสนาพุทธ	Burmese
23.	Cali	17,000	ศาสนาชนเผ่า	So
24.	Cham, Western	800	ศาสนาอิสลาม	Cham, Western
25.	Chatong	700	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
26.	Chut-May	200	ศาสนาชนเผ่า	Chut
27.	Chut-Ruc	200	ศาสนาชนเผ่า	Chut
28.	Chut-Sach	200	ศาสนาชนเผ่า	Chut

29.	Con	1,900	ศาสนาชนเผ่า	Con
30.	Deaf	Unknown	ศาสนาพุทธ	Laos Sign Language
31.	Giay, Glay	6,300	ศาสนาชนเผ่า	Bouyei
32.	Halang	5,400	ศาสนาชนเผ่า	Halang
33.	Halang Doan	2,800	ศาสนาชนเผ่า	Halang Doan
34.	Han Chinese, Cantonese	62,000	ศาสนาชนเผ่า	Chinese, Yue
35.	Han Chinese, Mandarin	43,000	Non-Religious	Chinese, Mandarin
36.	Hani	1,500	ศาสนาชนเผ่า	Hani
37.	Hkun, Khuen	11,000	ศาสนาพุทธ	Khuen
38.	Hmong Daw, White Meo	229,000	ศาสนาชนเผ่า	Miao, White
39.	Hmong Njua	196,000	ศาสนาชนเผ่า	Hmong Njua
40.	Hung	1,800	ศาสนาชนเผ่า	Hung
41.	Hung-Tum	800	ศาสนาชนเผ่า	Hung
42.	Ir	5,300	ศาสนาชนเผ่า	Ir
43.	Iu Mien	24,000	ศาสนาชนเผ่า	Iu Mien
44.	Jeh	11,000	ศาสนาชนเผ่า	Jeh
45.	Jeng	8,800	ศาสนาชนเผ่า	Jeng
46.	Kadu	300	ศาสนาชนเผ่า	Kadu
47.	Kanay	800	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
48.	Kantu	18,000	ศาสนาชนเผ่า	Katu, Western
49.	Kaseng	1,400	ศาสนาชนเผ่า	Kasseng
50.	Katang	129,000	ศาสนาชนเผ่า	Kaang
51.	Kate	600	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
52.	Katu, Eastern	21,000	ศาสนาชนเผ่า	Katu, Eastern
53.	Khamet, Lamet	23,000	ศาสนาชนเผ่า	Lamet
54.	Khlor	12,000	ศาสนาชนเผ่า	Khlor
55.	Khmer, Central	5,300	ศาสนาพุทธ	Khmer, Central
56.	Khmu, Keun	800	ศาสนาชนเผ่า	Khmu
57.	Khmu, Khong	3,100	ศาสนาชนเผ่า	Khmu
58.	Khmu, Lu	25,000	ศาสนาชนเผ่า	Khmu
59.	Khmu, Me	44,000	ศาสนาชนเผ่า	Khmu
60.	Khmu, Ou	548,000	ศาสนาชนเผ่า	Khmu
61.	Khmu, Rok	63,000	ศาสนาชนเผ่า	Khmu
62.	Khua	3,900	ศาสนาชนเผ่า	Khua
63.	Kim Mun	6,100	ศาสนาชนเผ่า	Kim Mun
64.	Kiorr, Angku	4,100	ศาสนาพุทธ	Kiorr
65.	Kongsat	100	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
66.	Kri	1,000	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
67.	Kuan	3,400	ศาสนาชนเผ่า	Kuan
68.	Kui Lung	4,300	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
69.	Kui, Kuay, Suei	61,000	ศาสนาพุทธ	Kuy
70.	Lahu Aga	8,100	ศาสนาชนเผ่า	Lahu
71.	Lahu Phu, White Lahu	2,900	ศาสนาชนเผ่า	Lahu
72.	Lahu Shi, Yellow Lahu	3,900	ศาสนาพุทธ	Lahu Shi
73.	Lao	2,754,000	ศาสนาพุทธ	Lao

74.	Lao Isaan	7,600	ศาสนาพุทธ	Thai, Northeastern
75.	Lao Phuan	127,000	ศาสนาพุทธ	Phuan
76.	Laoseng	9,700	ศาสนาชนเผ่า	Tareng
77.	Laven	55,000	ศาสนาชนเผ่า	Laven
78.	Lawi	700	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
79.	Lu	161,000	ศาสนาพุทธ	Lu
80.	Mal, Khatin, T'in	31,000	ศาสนาชนเผ่า	Mal
81.	Maleng	1,100	ศาสนาชนเผ่า	Maleng
82.	Mangkong	3,800	ศาสนาชนเผ่า	So
83.	Mlabri	600	ศาสนาชนเผ่า	Mlabri
84.	Mon, Muong	300	ศาสนาชนเผ่า	Muong
85.	Mongol, Yunnan	9,700	ศาสนาชนเผ่า	Kaduo
86.	Ngae	16,000	ศาสนาชนเผ่า	Ngeq
87.	Nguan	33,000	ศาสนาชนเผ่า	Khmu
88.	Nguon	1,600	ศาสนาชนเผ่า	Nguon
89.	Nung, Highland Nung	1,300	ศาสนาชนเผ่า	Nung
90.	Nyahon, Nyaheun	7,000	ศาสนาชนเผ่า	Nyaheun
91.	Nyaw, Tai Nyo	15,000	ศาสนาพุทธ	Nyaw
92.	O-Du	300	ศาสนาชนเผ่า	O'du
93.	Oy	20,000	ศาสนาชนเผ่า	Oy
94.	Pacoh	18,000	ศาสนาชนเผ่า	Pacoh
95.	Pala	5,000	ศาสนาชนเผ่า	Akha
96.	Pana, Phana	500	ศาสนาชนเผ่า	Phana
97.	Phu Thai	181,000	ศาสนาพุทธ	Phu Thai
98.	Phunoi	48,000	ศาสนาชนเผ่า	Phunoi
99.	Pong, Kniang	1,900	ศาสนาชนเผ่า	Phong-Kniang
100.	Pouhoy	300	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
101.	Poumong	1,100	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
102.	Poussang	2,400	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
103.	Prai, Phai	20,000	ศาสนาชนเผ่า	Prai
104.	Rien	6,300	Unknown	Rien
105.	Saek	21,000	ศาสนาพุทธ	Saek
106.	Salao	900	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
107.	Samtao	3,000	ศาสนาพุทธ	Samtao
108.	Sapuan	4,600	ศาสนาชนเผ่า	Sapuan
109.	Sedang	1,000	ศาสนาชนเผ่า	Sedang
110.	Shan	900	ศาสนาพุทธ	Shan
111.	Sila	2,400	ศาสนาชนเผ่า	Sila
112.	Singmoon	7,400	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
113.	So	134,000	ศาสนาพุทธ	So
114.	So Tri	28,000	ศาสนาชนเผ่า	Bru, Eastern
115.	Sou	2,800	ศาสนาชนเผ่า	Sou
116.	Ta'oih	42,000	ศาสนาชนเผ่า	Ta'oih, Upper
117.	Tahang	400	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
118.	Tai Daeng, Red Tai	37,000	ศาสนาชนเผ่า	Tai Daeng

119.	Tai Dam, Black Tai	67,000	ศาสนาชนเผ่า	Tai Dam
120.	Tai Doi	700	ศาสนาพุทธ	Tai Loi
121.	Tai Gapong	1,300	ศาสนาพุทธ	Language Unknown
122.	Tai He	10,000	ศาสนาพุทธ	Language Unknown
123.	Tai Kaleun	8,200	ศาสนาพุทธ	Thai, Northeastern
124.	Tai Kao	49,000	ศาสนาชนเผ่า	Tai Don
125.	Tai Khang, Kang	64,000	ศาสนาพุทธ	Kang
126.	Tai Laan	500	ศาสนาพุทธ	Language Unknown
127.	Tai Long	5,200	ศาสนาชนเผ่า	Tai Long
128.	Tai Men	9,700	ศาสนาชนเผ่า	Tai Mene
129.	Tai Nua, Chinese Shan	47,000	ศาสนาพุทธ	Tai Nua
130.	Tai Pao	4,500	ศาสนาพุทธ	Tai Pao
131.	Tai Peung	1,200	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
132.	Tai Sam	900	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
133.	Taket	600	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
134.	Tamoy	600	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
135.	Taoih, Lower	19,000	ศาสนาชนเผ่า	Taoih, Lower
136.	Tay Khang	200	ศาสนาชนเผ่า	Tay Khang
137.	Tay Pong	2,700	ศาสนาชนเผ่า	Hung
138.	Tayten	400	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
139.	Tchaho	300	ศาสนาชนเผ่า	Language Unknown
140.	Thae	3,500	ศาสนาชนเผ่า	Thae
141.	Thai, Central	124,000	ศาสนาพุทธ	Thai
142.	Thai, Northern, Tai Wang	11,000	ศาสนาพุทธ	Thai, Northern
143.	Tong	12,000	ศาสนาชนเผ่า	Tong
144.	Trieng, Talieng	31,000	ศาสนาชนเผ่า	Talieng
145.	Vietnamese	105,000	ศาสนาพุทธ	Vietnamese
146.	Xinh Mun, Puoc	3,800	ศาสนาชนเผ่า	Puoc
147.	Yoy	1,400	ศาสนาพุทธ	Yoy

ภาคผนวกที่ 2

ภาพแสดงกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ปรับปรุงจาก : ฐานข้อมูล Joshua Project : A ministry of the U.S. Center for World Mission
เข้าถึงโดยตรงที่ : http://www.joshuaproject.net/countries.php?rog3=LA

Kantu
18,000

Kaseng
1,400

Katang
128,000

Katu, Eastern
21,000

Khamet, Lamet
23,000

Khlor
12,000

Khmer, Central
5,300

Khmu, Keun
800

Khmu, Khong
3,100

Khmu, Lu
25,000

Khmu, Me
44,000

Khmu, Ou
548,000

Khmu, Rok
63,000

Khua
3,900

Kim Mun
6,100

Kongsat
100

Kri
1,000

Kuan
3,400

Kui Lung
4,300

Kui, Kuay, Suei
61,000

Lahu Aga
8,100

Lahu Phu, White Lahu
2,900

Lahu Shi, Yellow Lahu
3,900

Lao
2,754,000

Lao Isaan
7,600

Lao Phuan
127,000

Laoseng
9,700

Laven
55,000

Lawi
700

Lu
161,000

Mal, Khalin, Tin
31,000

Maleng
1,100

Mangkong
3,800

Misbri
600

Ngae
16,000

Nguan
33,000

Nguon
1,600

Nung, Highland Nung
1,300

Nyahon, Nyaheun
7,000

Nyaw, Tai Nyo
15,000

O-Du
300

Oy
20,000

Paoch
18,000

Pala
5,000

Pana, Phana
500

Phu Thai
181,000

Phunoi
48,000

Pong, Kniang
1,900

Pouhoy
300 ■

Peumong
1,100 ■

Poussang
2,400 ■

Pray, Phai
20,000 ■

Saek
21,000 ■

Salao
900 ■

Samtao
3,000 ■

Sapuan
4,600 ■

Sedang
1,000 ■

Shan
900 ■

Sila
2,400 ■

Singmoon
7,400 ■

So
134,000 ■

So Tri
28,000 ■

Sou
2,800 ■

Ta'oih
42,000 ■

Tahang
400 ■

Tai Daeng, Red Tai
37,000 ■

Tai Dam, Black Tai
67,000 ■

Tai Doi
700 ■

Tai Gapong
1,300 ■

Tai He
10,000 ■

Tai Kaleun
8,200 ■

Tai Kao
49,000 ■

Tai Khang, Kang
64,000 ■

Tai Laan
500 ■

Tai Men
9,700 ■

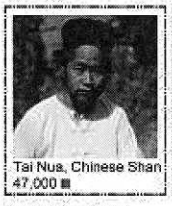
Tai Nua, Chinese Shan
47,000 ■

Tai Pao
4,500 ■

Tai Peung
1,200 ■

Taket
600 ■

Tamoy
600 ■

Tay Pong
2,700 ■

Taylen
400 ■

Tchaho
300 ■

Thae
3,500 ■

Thai, Central
124,000 ■

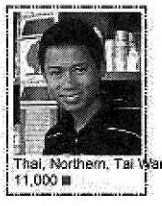
Thai, Northern, Tai Wang Tong
11,000 ■

12,000 ■

Trieng, Talieng
31,000 ■

Vietnamese
105,000 ■

Xinh Mun, Puoc
3,800 ■

Yoy
1,400 ■

ภาพที่ล้อมกรอบด้วยเส้นประ คือ
กลุ่มชนชาติพันธุ์ในตระกูลภาษาไทย-กะได

Historical Background of Tai-Lao Settlement and Movement to Thailand

Kreangkrai Kirdsiri, Ph. D.
Lecturer, Faculty of Architecture, Silpakorn University

Abstract

Historical background of the settlement of Tai-Lao ethnic group and the movement to Thailand is one part of the research project on "Holistic Study for the Adaptability in the Different Context of Tai-Lao Ethnic in the Central Region Basin of Thailand", by Professor Ornsiri Panin.

The study aims to study the traditional and historical settlement as well as the movement of Tai-Lao ethnic group to Thailand. Historical context is the basis for the understanding of the settlement of this group, whose main population comprised Lao Wieng, Lao Khrang, Lao Phuan, and Lao Song (Tai Dum).

It was found from the historical documents and field studies in terms of geographical aspects that the movement of Tai-Lao ethnic group to the basins in central Thailand was not made by the willingness, but by the effects of war and Siamese power.

The communal settlement of Tai Dum, Tai Yuan, Lao Wieng, Lao Khrang, and Lao Phuan was specified by the noble head, so the people could not select the areas to settle by themselves. The new settlement in the areas of basins in central Thailand and their origins in Laos and Viet Nam was totally different in terms of natural surroundings and ecological systems. As a result, the people needed to adjust themselves to new living circumstances. However, relationship and network were also made and became their cultures, social structure in the early Rattanakosin period.

Key Words : Tai-Lao ethnic group, Settlement.